

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum sit necessarium explicite credere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

AD DECI-MVM dicendum, q̄ hæreticus non d̄ h̄er habitum fidei, et si vnum solum articulum discre- dat, habitus n. infusi per vnum actum contrarium tolluntur. Fidei etiam habitus hanc efficaciam h̄et, vt per ipsum intellectus fidelis detineatur, ne con- trarijs fidei assentiat, sicut & castitas refrenat à con- trarijs castitati. quod autem hæreticus aliqua credat, quæ supra naturalem cognitionem sunt, non est ex aliquo habitu infuso: quia ille habitus dirige- ret eum in omnia credibilia æqualiter: sed est ex quadam æstimatione humana, sicut pagani aliqua supra naturam de Deo credunt.

AD XI. Dicendum, q̄ omnia media per quæ fides ad nos venit susceptione caret. Prophetis etiam & Apostolis credimus, ex hoc quod eis Dominus re- simoniũ peribuit miracula faciendo, vt d̄r Marc. vi. Sermonem confirmante sequentibus signis, successoribus aut eorum non credimus, nisi in- quantum nobis annuntiant ea, quæ illi in scriptis re- liquerunt.

AD XII. Dicendum, q̄ duplex est difficultas, quæ- dam ex conditione ipsius operis, & talis difficultas operatur ad meritum: alia est ex indispotione, & tarditate voluntatis, & talis potius diminit meri- tum, & hanc auferit habitus, & non primam.

AD XIII. Dicendum, q̄ potentie naturales sunt determinatæ ad vnum, & non indigent habitu de- terminante, sicut rationalis, quæ sunt ad opposita.

ARTICVLVS XI.

Vtrum sit necessarium aliquid explicitè credere.

VNDECIMO quaeritur, vtrum sit necessariũ ex- plicite credere. Et v̄ quod non. Illud n. non est ponendum, quo posito sequitur inconueniens: sed si ponamus quod sit necessarium ad salutem, quod aliquid explicitè credatur, sequitur inconue- niens. Possibile est n. aliquem nutriri in siluis, vel in- ter lupos, & talis non potest explicitè aliquid de fi- de cognoscere, & sic erit aliquis homo, qui de nec- essitate damnabitur, quod est inconueniens: & sic non v̄, q̄ sit necessarium aliquid explicitè credere.

¶ 2 Præ. Ad illud quod non est in præte nostra, nõ tenemur: sed ad hoc quod explicitè aliquid creda- mus, indigemus auditu interiori v̄t exteriori. fides enim est ex auditu, vt d̄r Ro. o. & audire non est in præte alicuius, nisi sit qui loquatur, & sic non est de necessitate salutis, quod aliquid explicitè credatur.

¶ 3 Præ. Illa quæ sunt subtilissima, non sunt rudi- bus tradenda: sed nulla sunt subtiliora, & altiora his, quæ rationem excedunt qualia sunt articuli fidei. et go talia non sunt populo tradenda, & sic non om- nes tenentur, saltem rudes ad explicitè aliquid credendum.

¶ 4 Præ. Homo non tenetur ad cognoscendum illud, quod est angeli nesciunt: sed angeli ante incar- nationem mysterium incarnationis ignorauerunt, vt v̄ Hieronymus dicere. ergo homines saltem tunc non tenebantur ad sciendum aliquid, vel cre- dendum explicitè de Redemptore.

¶ 5 Præ. Multi gentiles ante Christi aduentum salua- ti sunt, vt dicit Diony. 9. c. Coel. Hier. Ipsi autem nõ poterant aliquid explicitam de Redemptore cog- noscere, cum ad eos propheta non perueniret: ergo credere explicitè articulos de Redemptore, non videretur necessarium ad salutem.

¶ 6 Præ. Inter articulos de Redemptore vnus est de descensu ad inferos: sed de hoc articulo Io. dubitauit s̄m Greg cū quaesuit tu es qui uenturus es, Matt. 10:

A Cum igitur ipse fuerit de maioribus, quia nullus eo maior, vt ibidem dicitur, videtur quod nec maio- res teneantur ad cognoscendum explicitè articu- los de Redemptore.

SED CONTRA, Videtur quod sit de necessitate sa- lutis explicitè oia credere. Eodem n. modo omnia ad fidẽ pertinent. ergo qua ratione oportet vnum explicitè credere, eadem ratione oportet, & oia.

¶ 2 Præ. Vnusquisque tenetur ad vitandum oēs er- rores, qui sunt cõtra fidẽ: sed hoc facere non pot, nisi explicitè oēs articulos cognoscat, cõtra quos sunt errores ergo oportet oēs explicitè credere.

¶ 3 Præ. Sicut madata dirigunt in operandis, ita ar- ticuli in credendis: sed quilibet tenetur scire oia mandata Decalogi, non enim excusaretur, si per ignorantiam eorum aliquid committeret. ergo & quilibet tenetur oēs articulos explicitè credere.

¶ 4 Præ. Sicut Deus est obiectum fidei, ita & cha- ritatis: sed nihil debet implicite diligi in Deo. ergo nec aliquid etiam implicite credi de eo.

¶ 5 Præ. Hæreticus quantumcumque simplex exa- minatur de omnibus articulis fidei, quod non ef- fet, nisi omnes explicitè credere teneretur, & sic idem, quod prius.

¶ 6 Præ. Habitus fidei est idem specie in omnibus fidelibus. si igitur aliqui fideles teneantur ad om- nia, quæ sunt fidei explicitè credenda. ergo & om- nes teneantur ad hoc.

¶ 7 Præ. Credere informiter nõ sufficit ad salutẽ: sed credere implicite est credere informiter, quia frequẽter prælati in quorũ fide nititur fides simpli- cium, qui implicite credũt, habent fidem informẽ. ergo credere implicite non sufficit ad salutem.

RESPON. dicendum, q̄ implicitum proprie dicitur esse illud, in quo quasi in vno multa cõtinẽtur Explicitum autem, in quo vnumquodque ipsorum in se consideratur. Et transferuntur hæc nomina a corporalibus ad spiritualia. Vnde quando aliqua multa virtute continentur in aliquo vno, dicuntur esse in illo implicite, sicut conclusiones in princi- pijs. Explicitè autem in aliquo continentur, quod in eo actu existit, vnde ille, q̄ cognoscat aliqua prin- cipia vniuersalia, habet implicitam cognitionẽ de omnibus conclusionibus particularibus. Qui autẽ conclusiones actu considerat, dicitur ea explicitè cognoscere. Vnde & explicitè dicimur aliqua cre- dere, quando eis actu cogitatis adhaeremus. Impli- cite vero quando adhaeremus quibusdam, in qui- bus sicut in principijs vniuersalibus ista continentur, sicut qui credit fidem Ecclesie veram esse, in hoc quasi implicite credit singula, quæ sub fide Ecclesie continentur. Sciẽdum est autem, quod aliquid est in fide ad quod omnes, & omni tempore explicite credendum tenentur. Quædam vero sunt in ea, quæ omni tempore sunt explicitè credẽda, sed nõ ab omnibus: quædam vero ab omnibus, sed non omni tempore: quædam vero nec ab omnibus, nec omni tempore. Quod enim oporteat aliquid ex- plicite credi ab omni fideli, ex hoc apparet, quod acceptio fidei se habet in nobis respectu vltimæ p- fectionis, sicut acceptio discipuli de his, quæ sibi pri- mo a magistro traduntur, per quæ in anteriora diri- gitur. Non autẽ posset dirigi, nisi actu aliqua consi- deraret. Vnde oportet, qd̄ discipulus aliquid actua- liter considerandũ accipiat, & similiter oportet, qd̄ fidelis quilibet aliquid explicitè credat. Et hæc sunt duo, quæ Apostolus dicit Hebr. 11. Accedentẽ ad

Quæst. disp. S. Tho. DDD 3 Deum

Deum oportet credere, quia est, &c. Vnde quilibet tenet explicite credere, & omni tempore Deum esse, & habere providentiam de rebus humanis. Non est autem possibile, ut aliquis in statu viae explicite cognoscat omnem illam scientiam, quam Deus habet, in qua nostra beatitudo consistit: licet possibile sit aliquem in statu vitae explicite cognoscere omnia illa, quae proponuntur humano generi in hoc statu, ut rudimenta quadam quibus se in finem dirigat, & talis dicitur habere perfectam fidem quantum ad explicationem. Sed haec perfectio non est omnium. Vnde & gradus in Ecclesia constituuntur, ut quidam alijs praeparatur ad erudiendum in fide.

D. 419.

Vnde non tenentur omnes explicite credere omnia, quae sunt fidei, sed solum illi, qui eruditores fidei instituuntur: sicut sunt praedati, & habentes curam animarum. Nec tamen isti solum omne tempus tenentur omnia, & explicite credere. Sicut enim est profectus unius hominis in fide per successione temporum, ita & totius humani generis. Vnde dicit Grego. Per successiones temporum crevit diuinae cognitionis augmentum: plenitudo autem temporis, quasi perfectio aetatis humani generis est in tempore gratiae. Vnde in hoc tempore maiores omnia, quae sunt explicite fidei credere tenentur. Sed temporibus legis, & prophetarum maiores non tenebantur ad credendum omnia explicite: plura autem explicite credebantur post tempus legis, & prophetarum quam ante.

Hier. 16. in Ezec. a medio.

In statu igitur ante peccatum non tenebantur explicite credere ea, quae sunt de redemptore: quia adhuc necessitas redemptoris non erat: implicite tamen haec credebantur in diuina providentia, inquam scilicet Deum credebant diligenter se prouidurum in omnibus necessarijs ad salutem. Sed ante peccatum, & post, necessarijs fuit a maioribus explicite fidem de Trinitate habere: non autem a minoribus post peccatum usque ad tempus gratiae. Ante peccatum enim forte talis distinctio non fuisset, ut quidam per alios erudirentur de fide. Et similiter post peccatum usque ad tempus gratiae maiores tenebantur habere fidem de redemptore explicite: minores vero implicite, vel in fide patriarcharum, & prophetarum, vel in diuina providentia. Tempore vero gratiae omnes maiores, & minores de Trinitate, & de redemptore tenentur explicite fidem habere: non tamen omnia credibilia circa Trinitatem, vel redemptorem minores explicite credere tenentur: sed solum maiores. Minores autem tenentur explicite credere generales articulos, ut Deum esse trinum, & unum, filium Dei esse incarnatum, & mortuum, & resurrexisse, & alia huiusmodi, de quibus Ecclesia festa facit.

Ad primum ergo dicendum, quod non sequitur inconueniens, posito, quod quilibet teneatur aliquid explicite credere, si in syluis, vel inter bruta animalia nutriatur: hoc enim ad diuinam providentiam pertinet, ut cuilibet prouideat de necessarijs ad salutem, dummodo ex parte eius non impediatur. Si enim aliquis taliter nutritus, ductum naturalis rationis sequeret in appetitu boni, & fuga mali, certissime est tenendum, quod ei Deus, vel per internam inspirationem reuelaret ea, quae sunt ad credendum necessaria, vel aliquem fidei praedcatorem ad eum dirigeret, sicut misit Petrum ad Cornelium. Act. 10.

Ad secundum dicendum, quod quamuis non sit in potestate nostra cognoscere ea, quae sunt fidei ex nobis ipsis: tamen si nos fecerimus, quod in nobis est, ut scilicet ductum naturalis rationis sequamur, Deus non deficiet nobis ab eo, quod nobis est necessarium.

Ad tertium dicendum, quod ea quae sunt fidei, non proponuntur simplicibus, ut particulatim exponenda: sed in quadam generalitate, scilicet ea explicite credere tenentur, ut dictum est.

Ad quartum dicendum, secundum Dion. & Augustin. Angeli primo sciuerunt incarnationis Christi mysterium, quam et homines cum de ipso per angelos et prophetae sint instructi: sed a Hieron. dicitur per Ecclesiam hoc mysterium discere, in quantum praedicantibus Apostolis mysterium salutis gentium implebatur, & sic quantum ad aliquos circumstantias plenius sciebant, iam praesens videntes quod futurum ante prauiderant.

Ad v. dicendum, quod gentiles non ponuntur, ut instructores diuinae fidei. Vnde quantum ad effectum sapientes sapientia seculari inter minores computandi sunt, & ideo sufficiebat eis haec fides de redemptore implicite, vel in fide prophetarum, vel in ipsa diuina providentia: probabile est tamen multis gentibus mysterium redemptionis nostrae a Christi aduentu gentibus fuisse reuelatum, sicut patet ex sybillinis uaticinijs.

Ad vi. dicendum, quod Io. Baptista, quis suo tempore inter maiores fuerit computandus, quia praeco ueritatis fuit a Deo institutus: non tamen oportebat, quod explicite crederet omnia, quae post Christi passionem & resurrectionem tempore gratiae reuelatae explicite creduntur. non enim suo tempore ueritatis cognitio ad suum complementum peruenerat, quod praecipue factum est in aduentu Spiritus sancti. Quidam tamen hic dicunt, quod Io. haec quasi fuit, non ex persona sua: sed ex persona discipulorum, qui dubitabant de Christo. Vel dicatur quod non fuit quaestio dubitantis, sed pie admirantis humilitatem Christi, si dignaretur ad inferos descendere.

Ad primum autem in contrarium dictum, quod non est eadem ratio de omnibus, quae ad fidem pertinent. Quaedam enim sunt alijs obscuriora, & quaedam alijs notiora ad hoc, quod homo dirigatur in finem, & ideo quaedam articulos praeter alijs oportet explicite credere.

Ad secundum dicendum, quod ille, qui non credit explicite omnes articulos, potest omnes errores vitare, quia ex habitu fidei retardatur, ne consentiat contrarijs articulis: quos solum implicite nouit, ut scilicet cum sibi proponuntur quasi insolita, suspensa habeat, & assensum differat quousque instruat per eum, cuius est dubia in fide determinare.

Ad iii. dicendum, quod mandata decalogi sunt de his, quae naturalis ratio dicit, & ideo quilibet tenetur ea explicite cognoscere, nec est similis ratio de articulis fidei, qui sunt supra rationem.

Ad iiii. dicendum, quod diligere non distinguitur explicite, & implicite, nisi quatenus dilectio fidem sequitur, eo quod dilectio terminatur ad rem ipsam extra animam, quae in particulari subsistit: cognitio uero terminatur ad id quod est in apprehensione animae, quae potest apprehendere aliquid, vel in uniuersali, vel in particulari, & ideo non est simile de fide, & charitate.

Ad v. dicendum, quod aliquis simplex, qui accusatur de haeresi, non examinatur de omnibus articulis, quia tenetur omnes explicite credere: sed quia tenetur non sentire pertinaciter contrario alicuius articulum.

Ad vi. dicendum, quod non est propter diuinam ex habentem fidei explicite credere, quod alijs sufficit implicite credere: sed propter officium diuersum. nam ille qui ponitur ut doctor fidei debet explicite nosse ea, quae debet ut teneatur docere. Et secundum quod est aliorum officio.

officio, debet etiam perfectiorem scientiam habere de his, quæ sunt fidei.

AD SEPTIMUM dicendum, quod minores non habent fidem implicitam in fide aliquorum hominum particularium: sed in fide Ecclesie, quæ nõ potest esse informis. Et præterea, vnus non dicitur habere fidem implicitam in fide alterius propter hoc, quod conueniat in modo credendi fidei formatæ, vel informis, sed propter conuenientiam in credito.

ARTICVLVS XII.

Verum una sit fides modernorum & antiquorum.

334.4.21.6 **D**ODECIMO queritur, vtrum vna sit fides modernorum & antiquorum. Et videtur quod non. Scientia enim vniuersalis differt a scientia particulari: sed antiqui cognoscebant ea, quæ sunt fidei quasi in vniuersali implicite credentes, moderni autem in particulari credentes explicite. ergo non est eadem fides modernorum & antiquorum.

¶ 2 Præ. Fides est de enuntiabilibus: sed non sunt eadem enuntiabilia quæ nos credimus, & illi crediderunt, ut Christum nasciturum, & Christum natum. ergo non est eadem fides nostra & antiquorum.

¶ 3 Præ. Determinatum tempus in his quæ sunt fidei, est de necessarijs ad credendum, aliquis. n. infidelis reputatur ex hoc quod credit Christum nondum uenisse, sed esse uenturum. sed in fide nostra & antiquorum sunt tempora uariata. nos enim credimus de præterito, quod ipsi credebant de futuro. ergo non est eadem fides nostra, & antiquorum.

SED CONTRA, Ephesiorum 4. Vnus Dominus, vna fides & cætera.

RESPON. Dicendum, quod hoc pro firmo est tenendum, unam esse fidem modernorum & antiquorum, alias non esset una Ecclesia. Ad hoc autem sustinendum quidam dixerunt idem enuntiabile esse enuntiabile de præterito quod nos credimus, & de futuro quod antiqui crediderunt. Sed hoc non uidetur conueniens, ut uariatis essentialibus compositionis partibus eadem compositio maneat. Videmus enim compositiones per alia accidentia uerbi, & nominis uariari. Vnde alij dixerunt, quod enuntiabilia sunt diuersa, quæ nos credimus, & illi crediderunt: sed fides non est de enuntiabili, sed de re. Res autem est eadem, quamuis enuntiabilia sint diuersa, dicit enim quod hoc per se conuenit fidei, ut credat resurrectionem Christi: sed hoc est quasi accidentale, ut credat eam esse, uel fuisse. Sed hoc falsum apparet: quia cum credere dicat assensum, non potest esse nisi de compositione, in qua uerum & falsum inuenitur. Vnde cum dico credo resurrectionem, oportet intelligi aliquam compositionem, & hoc secundum aliquod tempus quod anima semper adiungit in diuidendo & componendo, ut dicitur in 3. de Anima, ut sit sensus, credo resurrectionem, i. credo resurrectionem esse, uel fuisse, uel futuram esse. Et ideo dicendum est, quod obiectum fidei dupliciter potest considerari: uel secundum se, prout est extra animam, & sic proprie habet rationem obiecti, & ab eo accipit habitus multitudinem uel unitatem: uel secundum quod est participatum in cognoscente. Dicendum est igitur, quod si accipitur id quod est obiectum fidei, res credita, prout est extra animam, sic est vna, quæ refertur ad nos & ad antiquos. Et ideo ex unitate rei fides unitatem recipit. Si autem consideretur secundum quod est in acceptione nostra, sic pluralificatur per diuersa enun-

riabilia: sed ab hac diuersitate non diuersificatur fides. unde patet, quod fides omnibus modis est vna.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod scire in vniuersali, & particulari non diuersificatur scientiam, nisi quantum ad modum sciendi: non autem quantum ad rem scitam a qua habitus habet unitatem.

AD SECUNDUM patet responsio ex dictis.

AD TERTIUM dicendum, quod tempus non variatur secundum quod est in re secundum diuersum ordinem ad nos uel illos, unum enim est tempus in quo Christus passus fuit: sed secundum diuersos respectus ad aliquos dicitur præteritum, uel futurum respectu præcedentium uel sequentium.

QVÆSTIO XV.

De superiori, & inferiori Ratione.

In quinque articulos diuisa.

¶ Primo, Vtrum intellectus, & ratio sint diuersæ potentie.

¶ Secundo, Vtrum ratio superior, & inferior sint diuersæ potentie.

¶ Tertio, Vtrum in ratione superiori, & inferiori possit esse peccatum.

¶ Quarto, Vtrum delectatio morosa per consensum in delectationem in inferiori parte rationis existens, sine consensu in opus sit peccatum mortale.

¶ Quinto, Vtrum in ratione superiori possit esse peccatum veniale.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum intellectus, & ratio diuersæ potentie sint.

QVAESTIO est de ratione superiori, & inferiori. Et primo queritur, vtrum intellectus, & ratio sint diuersæ potentie in homine. Et videtur, quod sic, dicitur enim in libro

de Spiritu, & Anima, cum ab inferioribus ad superiora ascendere uolumus, prius occurrit nobis sensus, deinde imaginatio, postea ratio, postea intellectus, postea intelligentia, & in summo est sapientia, quæ est ipse Deus: sed imaginatio, & sensus sunt diuersæ potentie. ergo ratio, & intellectus.

¶ 2 Præ. Homo, ut Greg. dicit, cum omni creatura conuenit ratione, cuius dicitur omnis creatura: sed id quo homo conuenit cum plantis, est quædam potentia animæ, scilicet vegetatiua, distincta a ratione, quæ est propria potentia hominis, in quantum est homo: & similiter id in quo conuenit cum brutis, scilicet sensus. ergo pari ratione, id in quo conuenit cum Angelis, qui supra hominem sunt scilicet intellectus, est alia potentia a ratione, quæ est propria humani generis, ut dicit Boetius in 5. de Consol.

¶ 3 Præ. Sicut sensuum propriorum acceptiones terminantur ad sensum communiem, qui de eis iudicat: ita rationis discursus terminatur ad intellectum, ut iudicium feratur de his de quibus ratio contulit: tunc enim de his, quæ ratio confert, homo iudicat, cum resoluto ad principia deuenit, de quibus est intellectus, ratione cuius ars iudicandi resolutoria nominatur. ergo sicut sensus communis est alia potentia a sensu proprio, ita & intellectus a ratione.

Quæst. disp. S. Tho. DDD 4 ¶ 4 Præ.

l. p. q. 79. art. 2.

Ca. 11. ante medium illius to. 3.

Homil. 24. in Euang. n. multum a prin.

Prosa in 5. ante mediet.